

Карпатський Єврорегіон: історія і сучасність (тези виступу на конференції)

Ален Панов,

доктор філософії, професор-завідувач
кафедрою міжнародної політики УжНУ

14 лютого 1993 року в місті Дебрецен (Угорщина) створено Міжрегіональну Асоціацію “Карпатський єврорегіон”¹. Нормативною основою для організації стали Декларація міністрів закордонних справ Угорщини, Польщі, України, а також Статут².

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ:

- зміна геополітичної ситуації в Центральній і Східній Європі;
- тимчасовий розрив існуючих двосторонніх економічних, торгівельних та культурних зв'язків;
- прийняття ряду документів, які мали на меті стимулювати міжнародне регіональне співробітництво (Мадридська Конвенція про ТКС).

МЕТА:

- І. гармонізація міждержавних відносин з метою недопущення виникнення конфліктних ситуацій;
- ІІ. активізація транскордонної співпраці між регіонами-учасниками в різних сферах.

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАСШТАБ:

На момент утворення державами-учасниками об'єднання були Угорщина, Польща, Словаччина, Україна. Загальна площа складала 53 000 кв.км, населенням 5 000 000 чоловік. Організація охоплювала 17 територіальних одиниць вищого порядку. Максимальний територіальний

¹ <http://www.karpacki.pl/>

² <https://carpathianeuroregion.org/>

масштаб структури охоплював 23 територіальні одиниці з Угорщини, Польщі, Румунії, Словаччини, України із площею 161 000 кв.км, та населенням 16 000 000 чоловік³.

ОСОБЛИВОСТІ:

1. це перша транскордонна організація, створена на терені країн колишнього соціалістичного табору;
2. всі регіони, які є учасниками Карпатського єврорегіону, мають спільне історичне минуле і пов'язані між собою тісними культурними, геополітичними, економічними зв'язками;
3. регіони-учасники Карпатського єврорегіону володіють різним потенціалом та досягли різного рівня економічного розвитку;
4. майже всі учасники Карпатського єврорегіону є депресивними територіями у власних країнах, з точки зору рівня економічного і соціального розвитку;
5. Регіони-учасники Карпатського єврорегіону належать до сусідніх фізико-географічних областей - Карпатських гір та долини ріки Тиса.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ:

- 1.Зміна геополітичної ситуації у зв'язку з розширенням Європейського союзу та інтеграційними процесами в Європі
- 2.Фактичне досягнення Карпатським єврорегіоном своєї головної мети
- 3.Необхідність корегування мети та основних напрямків діяльності Асоціації:
 - Необхідність перетворення КЄ в міст між країнами-членами Європейського Союзу та Україною;
 - Використання існуючої системи співробітництва для зниження негативного ефекту нової “залізної завіси”;
 - Розвиток “місцевої дипломатії”; встановлення побратимських зв'язків між регіонами і муніципалітетами;
 - Участь у вирішенні проблем вільного переміщення громадян через кордони;

³ <https://alenpanov.org.ua/ua/article/9/12>

- Реалізація конкретних міжнародних регіональних проектів (виставок, симпозіумів, семінарів) задля сприяння налагодженню міжнародних зв'язків між зацікавленими організаціями.
4. Перетворення Карпатського єврорегіону на „парасолькову організацію”
 5. Реформування організаційної структури Карпатського Єврорегіону.

Карпатський євро регіон

Історія і сучасність

Ален Панов, доктор філософії

Визначення

Карпатський Євро регіон (КЄ) - міжнародна регіональна організація прикордонних територій, яка має на меті розв'язання проблем та реалізацію проектів, що є спільними для усіх його учасників.

Передумови створення

- Розпад СРСР та країн Східного Блоку
- Пошук нових моделей взаємодії
- Двосторонні ініціативи поміж прикордонними регіонами України, Угорщини, Польщі, Словаччини, Румунії
- Об'єднання двосторонніх ініціатив: в рамках Міжрегіональної ради з питань співробітництва в зоні Карпат

Хід створення

Об'єднання двосторонніх ініціатив:

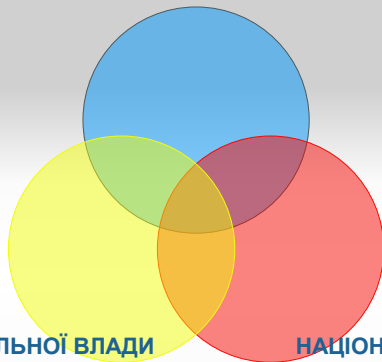
- Листопад 1991 р., Міхаловце, Словаччина
- Травень 1992р., Ніредьгаза, Угорщина
- Червень 1992р., Ужгород, Україна
- 1992 рік, Ясло, Польща

Хід створення

В червні 1992 року в **Ужгороді** було утворено **Комітет**,
який підготував установчі документи –
Угоду та Статут

Ініціатори

ІНСТИТУТ СХІД-ЗАХІД, США

ОРГАНИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ВЛАДИ

НАЦІОНАЛЬНІ УРЯДИ

Створення

14 ЛЮТОГО 1993 року,
Місто Дебрецен, Угорщина

МІСІЯ

**Недопущення конфліктів
у часи трансформації
системи міжнародних
відносин
в Центральній Європі**

ЦІЛІ

- Єдиний транскордонний простір
- Платформа для взаємодії прикордонних регіонів
- Утворення системи дво- та багатостороннього партнерства поміж владами, бізнесом, гуманітарним сектором та неурядовими структурами
- Проекти транскордонного розвитку

ПРАВОВА ОСНОВА

- Угода про створення Міжрегіональної Асоціації Карпатський Єврорегіон
- Статут
- Декларація міністрів закордонних справ Польщі, Угорщини, України

РОЛЬ ЗАКАРПАТТЯ

- **Закарпаття – засновник КЄ**, решта областей були включені в якості учасників
- **Ужгород – штаб-квартира** Міжнародного Секретаріату КЄ з 1995 по 1997 роки
- **Українська сторона – ініціатор сучасної версії статуту**, ухваленого у 2002 році
- **Ужгород – рекордсмен по кількості засідань Ради КЄ**; 8 з 40 засідань
- **Закарпаття – єдиний регіон, який межує з усіма країнами-учасницями**

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАСШТАБ

На момент утворення:

Держави-учасниці:

Угорщина, Польща, Словаччина, Україна

Площа: **53 000 кв.км**,

Населення: **5 000 000** чоловік

Територіальних одиниць: **17**

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАСШТАБ

Україна – Закарпатська область

Польща – воєводства Кросно, Пшемисль

Словаччина – окреси Требішов, Міхаловце, Гуменне, Вранов, Свіднік, Бардейов

Угорщина – області Саболч-Сатмар-Берег, Боршод-Абауй-Земплін, Гайду-Бігар, Гевеш, міста Егер, Мішкольц, Дебрецен, Ніредьгаза

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАСШТАБ

МАКСИМАЛЬНИЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАСШТАБ

Максимальний територіальний масштаб

Держави-учасниці:

Угорщина, Польща, Румунія, Словаччина,
Україна

Площа: **161 000 кв.км,**

Населення: **16 000 000** чоловік

Територіальних одиниць: **23**

МАКСИМАЛЬНИЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАСШТАБ

Угорщина – області Саболч-Сатмар-Берег, Боршод-Абауй-Земплін, Гайду-Бігар, Гевеш, міста Егер, Мішкольц, Дебрецен, Нїредьгаза

Польща – воєводство Підкарпатське

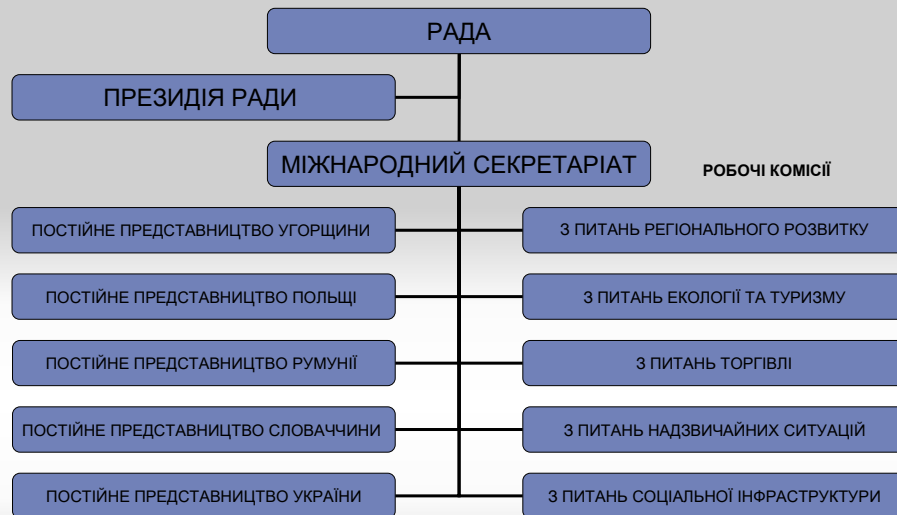
Румунія – жудеци Сату-Маре, Біхор, Марамуреш, Селаж, Сучава, Ботошані, Харгіта

Україна – області Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька

Словаччина – краї Кошіцький, Прешовський

ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ

ПОРЯДОК УТВОРЕННЯ СТАТУТНИХ ОРГАНІВ

- Члени ради від країни (Національна делегація) утворюються регіональними органами влади і самоврядування в кількості до 10 чоловік
- Постійний національний представник обирається Національною делегацією та затверджується Радою КЄ
- Міжнародний Секретаріат складається з Постійних національних представників

ПОРЯДОК ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

- Кожна країна-учасниця має по одному голосу в Раді та Міжнародному секретаріаті
- Рішення ухвалюються консенсусом

ОРГАНІЗАЦІЇ НА ПЛАТФОРМІ КЄ

- Асоціація Університетів КЄ
- Асоціація Торгівельно-промислових Палат КЄ
- Асоціація Музеїв КЄ
- Виставки
- Бізнес-форуми

Факт: календар подій КЄ 1996 року включав до себе 29 бізнесових, 30 культурних та 11 спортивних заходів

2003 рік – КЄ досяг мети

Безконфліктність

+

Добросусідство

+

Система зв'язків

=

КАРПАТСЬКИЙ ЄВРОРЕГІОН

Основні досягнення КЄ

- Універсальна платформа для співробітництва
- Єдиний макрорегіональний простір та ідентичність
- Найбільший єврорегіон Центральної Європи
- Модель для інших єврорегіонів Східної Європи
- Впізнаваність і авторитет у Європі

2003 рік КЄ досяг мети. Що далі?

Альтернатива 1.

Територіальне дроблення на менші організації

Альтернатива 2.

Збереження організації як універсальної
платформи

Зміни в Статут

- Ініціатор – Українська сторона
- Сучасна версія напрацьована в Ужгороді; ухвалена у Кошіце, у 2002 році
- КЄ був збережений як універсальна платформа

Два погляди на шляхи розвитку

- Структура для реалізації грантів
- Інструмент зовнішньої політики, міжрегіональний майданчик комунікації + сприяння у реалізації грантів спеціалізованим організаціям

Сучасний стан

- У 2008 році Представництво України перенесено з Ужгорода до Львова
- З 2013 року не відбулося жодного засідання Ради, Міжнародного Секретаріату та інших статутних органів
- Невизначеність Національних сторін стосовно членства в статутних органах

Статистика засідань Ради: з 1993 по 2008 – 37 разів; з 2008 по 2013 – 3 рази; з 2013 по 2021 – 0 разів

КАРПАТСЬКИЙ ЄВРОРЕГІОН
перебуває у коматозному стані,
на запасній колії

5 кроків для відновлення КЄ

1. Закарпатській, Львівській, Івано-Франківській, Чернівецькій обласним радам визначитися зі складом Національної делегації – квота 2 члени від області
2. Обрати Постійного Національного Представника; інформувати Міжнародний Секретаріат та Раду КЄ для схвалення кандидатури.
3. Провести консультації з Національними Сторонами щодо відновлення роботи та членства в статутних органах КЄ
4. Ініціювати скликання Ради КЄ в Ужгороді
5. Перезапустити КЄ

Чому я Вам це розкажую?

Досвід роботи, займані посади

- грудень 1999 — червень 2006 — Представник України в Карпатському єврорегіоні
- червень 2006 — травень 2009 — Голова Делегації України в Карпатському єврорегіоні
- серпень 2006 — вересень 2010 — Консул України в Ніредьгазі (Угорщина)
- грудень 2010 — по сьогодні — Голова Закарпатського осередку Співки дипломатів України
- вересень 2000 — по сьогодні — викладач, доцент, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин Ужгородського національного університету

<http://www.alenpanov.org.ua>

Карпатський єврорегіон

Історія і сучасність

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Ален Панов, доктор філософії

Чому це потрібно?

1. Універсальна регіональна платформа комунікації - важливий інструмент у гармонізації відносин поміж нашими країнами
2. Організація має історію успіху: бренд, зв'язки, реноме
3. Парасолька для двосторонніх та багатосторонніх проектів з розвитку
4. Закарпаття може стати лідером в регіоні Карпат